

S I M O N

— és —

K O M I S

[aztán szépen foszladozni kezdett]

Minden bedőlt. Ezreket bocsátottak el, az üzemek kapui unott nyikorgással csukódtak be mögöttük: végeztünk emberek, indulás haza. A hazatérők táskájában pedig a fizetésük helyett, annak töredékét megközelítő értékű áru vagy termék. Reményvesztettek toporognak az állami munkaközvetítő irodák előtt, fázósan fülükbe húzott sapkával, koszlott táskákkal, fekete, vastag felöltőkben és repedezett, viaszos vászonkabátokban. A hideg sem a szokásos, békebeli, hanem agresszív, alattomos hideg, ami elől nincs hova húzódní. Tanácstalan polgárok bámulják a bankok valutaárfolyamait, a felfelé kúszó piros vonalakat a kockás papírlapok grafikonjain. Lélektani határokat lépett át a fizetőeszköz, a szemük előtt szökkent szárba a romlás, a katasztrófa. Meglepetés meglepetést követ, a pénzügyminiszter és a Nemzeti Bank elnökének közleményeit senki nem veszi már komolyan. Simon a villamoson ült és töprengett.

– Legalul ülünk. Az egésznek a legalján. Amiről fél éve senki nem gondolta volna, hogy bekövetkezhethet, az most valóság. Azelőtt csak legendák terjedtek ilyesmikről, hogy egy vállalat természetben fizet, csirkével, tojással, liszttel, hogy a köztisztviselők fűtetlen irodában gubbasztanak és csak a könyökvédőjük melegíti őket, hogy az értéktelen bankjegyeket cirokseprűvel takarítják fel az utcáról, a szeméttartókba bankókat gyűrnek, nem érnek már annyit se, mint a papír, amelyre nyomták őket. Hát, így. Legalul. Két hónapja még,

egyek... Pár hete még az eljegyzést terveztem. Ma be sem csöngethettek az ajtajukon. Állás nincs, pénz nincs, fuccs az eljegyzésnek. Megmondta az apja: Jöjjön vissza, kérem, ha majd rendeződik magánál a helyzet! A *helyzet*, de szeretem ezt a szót. Nincs olyan, hogy *a helyzet*. A helyzet én vagyok.

Fejét – ahogy töprengett, észre sem vette – a villamos ablakának támasztotta, kezét a zsebébe süllyesztette, vállát fázósan húzta fel. Gondosan újságpapírba csomagolta a lapát élet, úgy szállította át a városon. Nyele most furcsán meredezett térdei közt.

A hitelezők kétségbeesetten rohagnak az adósok után, tönkrementek vetik le magukat a Lánchídról. A zálogházak éjjel-nappal nyitva tartanak, csakúgy, mint a nyilvánosházak, a lányok soha nem látott forgalmat bonyolítanak, soha el nem képzelt mennyiségű pezsgő fogy. Pezsgő van. Mindig, minden körülmények között. Moët et Chandon. Mojesándor. Meg ami tetszik. Azt látta volna a nagyságos úr, hogy mi volt szobat éjjel! Cipőből itták kérem a pezsgőt, cipőből! A hónapos szoba tulajdonosnője mondta ezt, izgatottan és felháborodottan, a ház aljában levő mulatóban történekről. Maga ott volt, Gergáczné? Istenőrizz, én nem láttam semmit, de olyanoktól hallottam, akik látták!

– Talán tényleg mulatni kellene – gondolta Simon Ferenc –, semmivel sem törődni, éjszaka élni. Beköltözni valahová a Magyar utcába, egy nyilvános házba. Nappal aludni, nem nézni, nem figyelni a százalmas történeket. Elzárkózni a napfénytől. Csak sötétben lehet ezt az egészet elviselni.

Simon családjában a nagypapa császári és királyi életjáradékát emlegették, mint az aranykor néha felfénylő emlékét. De a régi keretek megbomlottak és senki sem láthatta, milyen új alakzatok állhatnak majd fel helyettük. Túlságosan beleszokott már mindenki, hogy államunk alkalmazottai, ha nem követnek el semmilyen baklövést, életük végéig biztonságban tudhatják magukat. Akik magánvállalatoknál dolgoznak, azok nem lehetnek tökéletes biztonságban, de mégis, akinek munkája van, valahogy megél, felszállóágban az ország, a piac, a nemzet és annak gazdasága, még a csonkítás ellenére is, még a nyomorgó milliók ellenére is. Simon nem volt alkalmazott. Sem az államnál, sem egy magáncégnél. Munkanélküli volt ebben a pillanatban, jeles diplomája és tisztes referenciái nem értek semmit.

– És ráadásnak itt van még ez a szokatlanul hideg tél is... – lehelt rá az ablakra Simon.

Éles és barátságtalan, korán érkezett hideg tél volt ez, a kabáton, a mellényen, az ingen, az alsóruhán áthatoló széllel, amely hópelyhek szétszórt, tühegyes darabjait préseli be a szöveten át egészen a bőrig. A hó, amely tél elején hullott, nem tűnt el az utcákról, anynyi nap sem sütött, hogy elpárologjon a hőtömegből egy kevés. A hó azonban nem várt lehetőséget is jelentett. Lehetett lapátolni. Bárkinek, bármeddig. A fehér matéria a végtelenségig lapátolható volt, nem fogyott el soha, és lapátolása, ide-oda hányása közben mód nyílt alaposan megvizsgálni. Szilárd levegő, pelyhes állagú víz, idővel kristályos szerkezeteket mutató, és persze hideg: az ujjvégeket lefagyasztó, a kesztyűn is átizzó hidegség.

Ott állt Simon Ferenc is, kezében lapát, nagykabátja alatt kötött kardigán, alatta vékonyabb pulóver, az alatt ing, az alatt atléta, nadrágja alatt jégeralsó, lábán dupla zokni, de így is érezte, hogy nyirkosodik a nagylábujja, a cipő nem sokáig bírja már a havat. Ott állt a sorban a többiekkel a Műegyetem rakparton, a ködben, amely ugyan nem volt sűrű, de ahhoz éppen eléggé, hogy a szemközti oldalt, Pestet, ne lehessen látni. Vagy harminc-negyven férfi, ugyanannyi sapka, tucatnyi fülvédő, néhány elegáns és jóval több kopott bőrkesztyű, akadt egyujjas bundakesztyű is. Tíz-tizenöt cigaretta füstje kavargott és vegyült bele a gomolygó leheletekbe, hatvan-nyolcvan láb toporgott, csizmák és kalucsnik vegyesen, foltozott, rossz ruhák mocoogtak a hidegben, de egy-egy jobb szövetkabát is. Rövid, vakkantásszerű hangok, beszélgetések, köhögések hallatszottak, egy szőrsapkás, bajuszos ember pedig a sort méregette, mellette segédje jegyzetelt valamit, talán számokat, neveket rögzített, levágott ujjvégű kesztyűjével ceruzát fogva. Simon felnézett a Műegyetem épületére, teteje annak is ködbe ért, itt kapta meg diplomáját néhány évfolyammal ezelőtt. A szignók még csillognak az értékes papíron. A leckekönyv és az egyéb egyetemi dokumentumok egy igyekvő diák sokoldalú, korszerű képzéséről beszélnek. *Analízis és geometria* – Dr. Kürschák József. *Ábrázoló geometria* – Tötössy Béla. *Elektromos gépek és telepek* – Zipernowsky Károly. *Gépműhelyi gyakorlatok, Fémek öntése és nyújtása, Fémek és fák forgácsolása* – mindezek Rejtő Sándortól. Aztán *Emelőgépek* – Dr. Pattantyús. Nem utolsó

sorban *Magyar közigazgatási jog* – Dr. Friedmann Ernő, valamint *Ipargazdasági számtartás és mérlegtan* – Kuntner Róbert, és Heller Farkas a *Nemzetgazdaságtannal*. Benne közgazdasági elmélet és gazdaságpolitika, pénzügyelmélet, áralakulás és jövedelemeloszlás, kvantitatív vizsgálatok és következtetések, folyamatanalízis.

– Konjunktúra és dekonjunktúra. Kon- és dekon... – dűnnyögte a hidegben Simon. Jobban emlékszik, mint a géptanra? Érdekes. Mi volna? Ez van most, dekonjunktúra, leszállóság, tankönyvbe illő – gondolta hirtelen és el is húzta szája szélét, mintha mosoly lett volna, a szinte bénító hideg ellenére. Periodicitás, uraim! – hívta fel a figyelmet gyakorta a tanár úr. De ki tudta volna megmondani, hogy tényleg összeomlik, előbb megrokskad, majd beszakad életünk kerete, a Monarchia, aztán az a bizonyos nemzetgazdaság. *Szilárdságtani kísérletek?* Dr. Bresztovszky Bélától, majd egy évfolyamon át? Azok a kísérletek legfeljebb a fizikai konstrukciók teherbírását mutatták ki. De mi mit bírunk el?

A sor elején, a ködbe vesző alakok között mozgás támadt, megritkult a homály. Megjelent egy nagy szőrsapkát ott, valahol elől, és kirajzolódott egy tekintélyes bunda. A sapkás, bundás ember fontoskodott, a fejek abba az irányba fordultak.

– Emberek! – kiáltotta el magát a sor elején a szőrsapkás. – A talicskákat ott kérem leborítani! – Fejével int egy irányba. Karjával meg előre felé integet, lefelé a Duna vonalán. – Na, aztán pedig: látják azokat az oszlopokat? – Lágymányos felé mutatott, természetesen semmi nem látszott arrafelé a szürkeségben. – Na, addig kellene eljutni! Jó munkát. Délután találkozunk. Bérét mindenki akkor kapja meg. A segéd úr felügyeli a munkát, itt marad, itt lesz a helye az Egyetem portáján, óránként megnézi, hogy állnak. Kezdek el a lapátolást!

Szőrsapkás el. A segédje fel-alá járt még a sor mögött egy darabig, szigorúan, aztán bevonult az egyetem lépcsőjén a portára, melegedni. A talpak alatt ropogni kezdett a fehér anyag, a lapátok harsogva merültek a hóba, a lapát éle a fagyott felszín után sűrűbb, de puhább anyagban hatolt tovább, néhány réteg leszedése után egészen a kövezetig. Úgy tűnt, lehet ezzel haladni, nem is nehezen, nem is olyan lassan. De ekkor még csak reggel kilenc óra volt, sehol nem tartottak. Harsogó lapáthangok, csusszanások és koppanások, ritmikusan. A rakparton hosszan elnyúló csoport széléről, úgy rémlett, levált egy hajlott hátú alak,

a lapáttal a vállán elindult, úgy látszik, ő befejezte. És még csak kilenc óra. Simon megfogadta, nem néz az órájára. A halványsárga Doxa diploma-ajándék volt az apjától. Nem akart most ránézni, fölösleges, értelmetlen tudni, mennyi az idő. Eszébe jutott, hogy apja sokszor mondta, ott kell helytállni, ahová az élet állít. Életet mondott, nem pedig Gondviselést. Igazán komoly pillanatokban mégsem a Gondviselés jutott eszébe? Hozzátett még egy gondolatot a protestáns munkaetikáról és családjukról, amely mindig ennek jegyében élt. Nem azt kérdezzük, miért olyan a helyzet, amilyen, hanem hogy mit tudunk tenni, hogy más legyen. A krízis, a hideg, a csőd, a hó éppen ezt kezdi ki, ezt a *mit tudunk tenni*.

A hajlott hátú, aki kivált a csoportból, talán nem bírta. Hazaindult vagy egy italmérsébe, a hídon át a Közraktárak felé. Többen is voltak ebben a csoportban, akikről Simon úgy vélte, kocsmára kellenek a pengők, a szűkös napszám, amit itt kapni lehet, de nem baj, gondolta, a kocsmára is jó cél, ha nincs más, akkor az van. A maga részéről hónapos szobája lakbérét igyekezett előteremtteni, és ezen a héten a cél hólapátolással, a város takarításával látszott elérhetőnek. Ha leesik a hó, akkor ember kell, aki lapátol, pár nap alatt meg lehet szabadítani a várost a közlekedést akadályozó hótömegektől – egyszeri lehetőség, meg kell ragadni. Szakmájában nem kínálkozott munka. Krízis van uram, lejtmenet! Mégis, mit gondol? – kapta meg mindenütt, ahol jelentkezett. Nagyon sajnáljuk, jöjjön vissza mához egy évre! – mondták neki.

Mérnökember ilyenkor nem kell, felfüggesztettek, elhalasztottak minden investíciót, ami megvan már és működik, azt valahogy életben tartják, de ott megvannak az emberek is. Közben végezte, amit egyébként is végezni szokott, korrektúrázott egy közlönykiadónál, műszaki szócikkek fordításellenőrzését végezte éjszakánként egy lexikonszerkesztőségnek, de ezek bizonytalan megrendelések voltak, a fizetés is – noha az érintett vállalatok igyekeztek – gyakran késett.

– Legalul vagyunk, az egésznek az alján – járt a fejében minden nap azon a héten, ahogy a hirdetések böngészte, ahogy maradék pénzét számolta, hazairt, hogy esetleg küldjenek valamennyit – nem szívesen tette –, és ahogy barátaival beszélt egy kávé és szóda mellett néha az Emkében.

Lassan valóban derengeni kezd a fény, ha betegesen, sápadtan is. A csoport eloszlott a rakparton, a lassabbak lemaradtak, a sok alkalmi munkás egyedül küzdött a hóval. A köd oszlásnak indult, először a rakpart fölött, aztán szépen foszladozni kezdett a Dunán is, előtűnt belőle és fokozatosan láthatóvá vált egy impozáns szerkezet, a Ferenc József híd. Simon a vállá fölött a Műegyetemre is felpillantott, a tekintélyes homlokzat lassan megszabadult a ködtől. A rakpart fölött pedig egy sápadt korong, a Nap is megjelent, átszínezte lassan a szürke, szemcsés levegőt maga körül. Napsütés volt ez, kétségtelenül. De meleg, vagy akárcsak halvány enyhülés, egyelőre még nem jött vele. Csak valami bizonyosságféle, hogy van, lehet valami a ködön és a hidegen túl is. Simon elmélázva nézett fel egy pillanatra, lapátját a hóba szúrva, lehelete a szeme előtt szállt felfelé, az égitest irányába. A híd ívei és kandeláberei meszeszerű építmény sziluettjeként tűntek elő, a korong változatlanul felettük trónolt, a túlsó part pedig kontúrjait kezdte mutatni. Simon leszegett fejjel ismét lapátolni kezdett.

– Caspar David Friedrich – szólalt meg ekkor valaki a háta mögött.

Csodálkozó hangszíval, ugyanakkor tisztán, tárgyilagosan, kissé színpadiasan is hangsúlyozva a nevet. Elnyújtva. De leszögezve, pontosan letéve a név mindhárom szavát. Megnevezve valamit, egy látványt, egy érzetet. Simon felegyenesedett, a hang irányát fürkészte a hersegő lapátok közt. Újra megszólalt az illető, mintegy hozzátéve egy félmondatot még az előzőhöz: *Die Winterreise*. Szép, pontos kiejtéssel. Simon kíváncsian nézett körbe, az arcokat, szájakat, szemeket fürkészte, de nem találta, ki is lehetett az illető. ■ ■ ■

■ **Nagy Gergely**, író, újságíró, zenész. 1969-ben született, a Színház-és Filmművészeti Főiskola dramaturgia szakán végzett 1992-ben. Négy prózatkötetet jegyez: *Simon és Simon* című regénye a Kalligramnál jelent 2016-ban. Jelenleg szabadúszó, az *artPortal* szerkesztője.